

стане майданчиком для здобуття політичних дивідендів різними політичними силами Верховної Ради України на стадії розгляду в залі або роботи в комітетах.

Аналізуючи можливі переваги та ризики майбутнього закону, слід зазначити, що у випадку, якщо всі його положення будуть грамотно пропрацьовано та відображати об'єктивну реальність, багато людей будуть мотивовані скористатися ним. Важливим є той факт, щоб основні положення майбутнього закону про множинне громадянство реально працювали на практиці, що зробить можливим об'єднання українців всього світу та наблизить нашу країну до перемоги та процвітання.

УДК 351.865

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/139-141

Михайло БЛОКОНЬ

доцент кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції
ННІ «Інститут державного управління»
ХНУ ім. В.Н. Каразіна, кандидат наук
з державного управління, доцент

ГІБРИДНІ ЗАГРОЗИ ТА ІНСТИТУЦІЙНА ЕНТРОПІЯ В ДОМЕНІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

В сучасному світі, де виклики глобалізації та політична турбулентність поєднуються зі зростаючими технологічними можливостями, питання стійкості та ефективності національних інституцій стає вкрай актуальним. Зростаюча практика гібридних атак з боку міжнародних недемократичних акторів, втрата стабільності та політичні перевороти роблять інституції вразливими та потенційно недієздатними за певних обставин. У цьому контексті аналіз публічного управління та його слабкості перед гібридними загрозами є невід'ємною складовою стратегії збереження стабільності та ефективності в умовах сучасного світу.

В широкому розумінні публічне управління визначається як процес реалізації державної політики за допомогою закону та правил, що, очевидно, створює для нього проблеми та виклики, пов'язані у тому числі з гібридними атаками на процес прийняття рішень [5].

Домен публічного управління – це сфера діяльності щодо вирішення суспільно важливих завдань за допомогою державних органів, органів місцевого самоврядування та інших публічних інституцій. Домен публічного управління включає такі аспекти, як формування та реалізація публічної політики, надання публічних послуг, забезпечення публічного порядку, захист прав та інтересів громадян, співпраця з громадськими організаціями та міжнародними партнерами тощо.

Домен публічного управління також має свої специфічні виклики, такі як бюрократизм, корупція, недостатня ефективність та відповідальність, конфлікти інтересів, складність координації та зв'язку між різними органами та рівнями влади тощо.

Гібридні загрози здатні дестабілізувати систему публічного управління, порушуючи процес прийняття рішень, оскільки вони ситуаційно створюють двозначність, невизначеність та ризик, що вимагає швидкої та адаптивної реакції від органів публічної влади. Гібридні загрози також викликають проблеми координації та співпраці між різними рівнями та секторами управління, а також міжнародними партнерами та організаціями.

Гібридні загрози спрямовані на вразливості демократичних інститутів та способів прийняття рішень, роблячи їх інструментом авторитарних режимів, що створює загрозу для демократичних країн, які не мають можливості застосовувати подібні методи через свою природу. Авторитарні режими використовують право як інструмент впливу, тоді як демократичні країни використовують його для здійснення публічної влади [2].

Гібридні атаки пов'язані з інституційною ентропією і як із засобом, і як із метою для досягнення своїх цілей. Це може включати втрату довіри до існуючих інститутів, розпад системи влади та порушення норм та принципів демократії. В результаті такі атаки можуть призвести до деградації системи публічного управління, зростання політичної нестабільності та загрози для прав і свобод громадян.

Використання термінології точних та природничих наук у гуманітарній сфері може бути як обґрунтованим, так і шкідливим, тому потребує обачливого підходу. Ентропія, яка зазвичай означає «міру хаосу», має різні значення залежно від контексту використання. Введення концепції «інституційної ентропії» в аналіз стану інституційної системи держави, особливо при урахуванні гібридних загроз, може бути логічним та необхідним. Інституційна ентропія вказує на те, що інституції, що регулюють поведінку людей, можуть ставати менш ефективними та більш вразливими до негативних впливів з часом, що може призвести до занепаду та погіршення якості існуючих інституцій, особливо в контексті сучасних гібридних загроз [1]. В цілому інституційна ентропія може бути описана як стан, коли інституції або організації втрачають свою структуру або ефективність через внутрішній хаос або безлад. Це може включати втрату цілісності, зниження продуктивності, зростання бюрократії або відсутність чіткого керівництва. Відповідно, цей термін можна використовувати для опису процесу, коли інституції поступово втрачають свою здатність до ефективного функціонування.

Отже, високий рівень інституційної ентропії може мати серйозні наслідки для стабільності держави та загрожувати її політичній та економічній життєздатності.

Одним з основних ризиків, пов'язаних з високим рівнем інституційної ентропії, є втрата стабільності, коли політичні інституції перестають функціонувати ефективно або втрачають легітимність в очах громадян. Висока інституційна ентропія сприяє формуванню браку демократії, появи проявів авторитаризму, корупції та порушень прав людини. Нестабільні політичні умови та недостатня правова регуляція можуть призвести до економічного спаду та відсутності інвестицій, що загрожує економічному розвитку країни.

Зрештою, найбільш серйозним наслідком високого рівня інституційної ентропії може бути загострення ризику державного перевороту. Умови, що сприяють політичному хаосу та нестабільності, можуть спричинити появу нелегітимних груп або лідерів, які намагаються захопити владу шляхом насильства або інших незаконних методів.

Ризик втрати стабільності та державні перевороти є ключовим фактором у розвитку національної інституційної системи. Молоді режими часто стикаються з дестабілізацією та політичними переворотами протягом перших років свого існування, в той час як розвинуті країни мають столітній досвід поступового розвитку інститутів. Економічна нерівність між цими категоріями країн також є значною, вона впливає на рівень економічного розвитку та його динаміку. Тривалість існування інституційної системи, а також строки керівництва державою є важливими факторами стабільності, але не єдиними [3].

Молоді режими – це ті, що нещодавно змінили свою форму правління, наприклад, від авторитарної до демократичної. Ці режими зазвичай перебувають у перехідному періоді, коли ще не вирішено багато політичних, соціальних, економічних та культурних проблем. Такі проблеми можуть заважати побудові сталої демократії, навіть якщо є прагнення цього.

Вважається, що демократичні режими мають більш стійкі системи публічного управління порівняно з авторитарними. Це пояснюється більш збалансованою системою «важелів та противаг» у демократіях та наявністю більшої кількості опор. З іншого боку, у демократичних режимах механізми дотримання прав та свобод можуть використовуватись проти самої демократії. Деструктивний інформаційно-психологічний вплив іноді продовжується навіть після виявлення та ідентифікації, оскільки доведення факту здійснення впливу у суді потребує часу та може бути складним. Навпаки, системи публічного управління в авторитарних режимах налаштовані на придушення зовнішніх проявів нестабільності, таких як мітинги, цензура та репресивні заходи щодо активістів. У авторитарних режимах трактування інформації як негативної завжди просте, що дозволяє швидше та ефективніше реагувати на загрози, включаючи деструктивні інформаційно-психологічні впливи [4].

Таким чином, гібридні загрози в домені публічного управління є комплексними атаками, спрямованими на створення невизначеності, ризику та двозначності, що ускладнює прийняття рішень та вимагає адаптивної реакції від органів публічної влади.

Інституційна ентропія у публічному управлінні означає зростання хаосу та втрату ефективності органів публічної влади через внутрішній безлад, що може включати втрату цілісності, зниження продуктивності та збільшення бюрократії. Цей стан може призвести до погіршення якості існуючих інституцій та загрози для стабільності держави.

Отже, для забезпечення стійкості та ефективності у публічному управлінні очевидно визначальним залишається час формування та розвитку інституційної системи й мінімально необхідним є:

– розвиток адаптивних стратегій публічного управління, що може включати

удосконалення процесів прийняття рішень, підвищення гнучкості та реагування на кризові ситуації, а також розвиток інноваційних методів управління;

– підвищення прозорості та демократичності в управлінні, що сприятиме збільшенню довіри до управлінських структур, запобігаючи виникненню внутрішньої ентропії, та дозволить зменшити вплив гібридних загроз на систему управління шляхом підтримки громадянського суспільства та захист прав і свобод громадян.

1. Білоконь М. В. Подолання інституційної ентропії в умовах гібридної війни. *Публічне управління XXI століття: особливості воєнного і післявоєнного періодів* : зб. наук. матер. XXIII Міжнар. наук. конгресу (м. Харків, 27 апр. 2023 р.). Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. С. 61–65.

2. Гришко С., Черніков Д. Чому демократичні системи не можуть бути джерелом гібридних загроз. *Управління та адміністрування в умовах протидії гібридним загрозам національній безпеці* : Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 22 лист. 2022 р.). Київ : ДУІТ ; ХНУРЕ. 2022. С. 153–156.

3. Дубас Ю. В. Політико-економічні чинники стабільності інституційної системи. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : «Економічні науки»*. 2023. № 8. URL : <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16934022476065.pdf>.

4. Лаврусь В. Порівняльний аналіз стійкості систем публічного управління в демократичних та авторитарних режимах до деструктивних інформаційно-психологічних впливів. *Теорія та історія державного управління*. 2021. Т. 3. № 84. С. 30–36. URL : <http://uran.oridu.odessa.ua/article/view/246233>.

5. Хряпінський А. П. Сфери впливу та інструменти реалізації гібридних загроз: моделі та механізми. *Державне будівництво*. 2022. Т. 2. № 32. С. 60–67. URL : <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2022-2-06>.

УДК 351.865

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/141-142

Віктор БОГУСЛАВСЬКИЙ,

завідувач кафедри

спеціальної фізичної підготовки

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

кандидат юридичних наук, доцент

ЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ОПОРУ У ЗМІЦНЕННІ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ КРАЇНИ

Незадовго перед початком повномасштабної війни російської федерації проти України наша держава завершила підготовку галузевих стратегій безпеки в рамках нового циклу стратегічного планування. Основною метою цього було пояснення суспільству положень Закону України «Про основи національного спротиву» та максимальне залучення населення до захисту держави через сектори оборонної роботи, цивільного захисту та співпрацю з правоохоронними органами. Стратегія національної безпеки була розроблена з урахуванням ризиків та можливих загроз для країни від інших країн, які, на думку авторів, спричиняють нестабільність у світі. Вона відповідає на зростаючу геополітичну напруженість, екстремістські настрої та міждержавні конфлікти. У стратегії визначена лінія щодо пошуку внутрішніх та зовнішніх загроз, що націлені на руйнування економіки та традиційних цінностей країни.

Сфера оборони та політична обстановка характеризуються зростанням протистоянь і відзначаються підвищенням військової сили як інструменту досягнення геополітичних цілей учасниками міжнародних відносин. Основними завданнями у сфері оборони є не лише вдосконалення планування мобілізаційних заходів, а й своєчасне врахування змін у характері сучасних воєн та збройних конфліктів, а також необхідність удосконалення заходів технологічної незалежності в оборонно-промисловому комплексі.

Правову основу національного спротиву становлять Конституція України, Закони України, зокрема «Про оборону України» (1991) та «Про основи національного спротиву» (2021), а також інші міжнародні договори та нормативно-правові акти. Завдання руху опору включають формування опорних осередків, перешкоджання діям агресора та участь у спеціальних операціях. Завданнями підготовки громадян до національного спротиву є